

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних, Київської міської державних
адміністрацій

Інститути післядипломної
педагогічної освіти

Про деякі питання щодо організації
виховної роботи у навчальних закладах
у 2017/2018 навчальному році

Міністерство надсилає аналітичні матеріали щодо проблемних питань,
які мають місце в дитячому середовищі.

Зміст листа просимо довести до відома керівників органів управління
освітою різного рівня, керівників та педагогічних працівників навчальних
закладів для використання при плануванні виховної роботи з учнівськими
колективами, враховуючи потенціал навчального закладу і залучаючи до
освітнього процесу партнерів.

Додаток : на 10 арк.

Заступник Міністра

Р. В. Греба

Березіна Н. О. 481-32-31
Корецька Л. В. 248-21-38

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-413 від 27.07.2017

Відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р, навчальний заклад має впроваджувати демократичну культуру через вироблення відповідних процедур для захисту прав дитини і формування демократичних цінностей: захищати права дитини, стати місцем, безпечним для дитини, і йдеться не лише про фізичну безпеку, а й про атмосферу довіри і взаємоповаги, де немає насильства та дискримінації.

1. За даними дослідження ЮНІСЕФ, проведеного в лютому 2017 року в усій Україні, 67 % дітей стикалися з випадками булінгу та 24% українських школярів піддавалися булінгу. За наслідками війни та окупації територій маємо велику кількість внутрішньо переміщених сімей, а також дітей із посттравматичним синдромом. Сором'язливі та закриті до спілкування діти із сімей переселенців стають жертвами булінгу в 2 рази частіше за інших, тому що вони вимушені навчатись у малознайомих місцях, заводити друзів та інтегруватися заново у нове шкільне середовище, а тому потреба поширення взаємоповаги та позитивного ставлення один до одного серед дітей є дуже важливою.

З метою навчання дітей і підлітків життєвих навичок (психосоціальним компетентностям), які сприяють соціальній злагодженості, полегшенню адаптації до нових життєвих обставин, відновленню психологічної рівноваги, розбудові здорових стосунків Міністерство рекомендувало (лист від 28.12.2017 № 1/9-981) використовувати в навчально-виховному процесі навчально-методичний посібник «Розбудова миру, профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект» та спецкурс курсів підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників «Базові навички медіатора в навчальному закладі. Забезпечення участі жінок і дітей у вирішенні конфліктів та миробудуванні» (схвалено для використання Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді МОН пр. № 3 від 04.10.2016).Електронна версія зазначених матеріалів знаходиться за посиланням:

http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_showcategory_65

За перше півріччя 2017 року Національна дитяча "гаряча" лінія прийняла 20 851 дзвінок від маленьких, юних та дорослих українців. Аналіз дзвінків свідчить, що переважна більшість дітей (26,5%) телефонують із питаннями щодо інформування про свої права, а також - що робити та куди звертатися, якщо дитячі права порушуються. Так само, топовими темами для дітей залишаються запити щодо психологічного здоров'я (самотність, страхи, тривога, невпевненість в собі та своїх діях тощо) - 24,7%; питання статевого виховання - 11,7%. Значно зросла кількість дзвінків (1 543 звернення) щодо насильства та жорстокого поводження з дітьми.

Аналіз дзвінків на «Національну «гарячу» лінію свідчить, що з браком уваги та контакту з близькими людьми стикаються різні діти: з різних за достатком і статусом родин, різного віку і статі і це дає підстави зробити висновок про те, що суспільство досі на знає прав дитини і не вміє реагувати на їх порушення.

Національна дитяча «гаряча лінія» - для дітей та про дітей. Це означає, що «гаряча лінія» приймає дзвінки від дітей та від дорослих, чії запити стосуються дітей. Дитяча «гаряча лінія» функціонує за безкоштовним номером 0-800-500-225 (безкоштовний з мобільних та стаціонарних номерів телефонів по всій території України). А з 1 червня 2017 року Національна дитяча «гаряча лінія» відкрила короткий номер 116 111 (безкоштовний для абонентів КиївСтар та Лайфселл), що покращило доступ дітей до отримання консультацій. Даний номер телефону запроваджений у 26 європейських країнах як узгоджений номер допомоги дітям по телефону.

Лінія є абсолютно безкоштовною, анонімною та конфіденційною.

На Національній дитячій "гарячій лінії" консультують компетентні у дитячих питаннях психологи, юристи соціальні працівники та соціальні педагоги. Коло питань, з яких надаються консультації, досить широке і було сформовано на основі отримуваних запитів від абонентів. Основні теми, з яких консультують на Національній дитячій «гарячій лінії», - насильство над дітьми та жорстоке поводження з ними у сім'ї та з боку оточення, психологічні проблеми, негаразди у стосунках з дорослими та однолітками, майнові права дітей, питання встановлення опіки, а також булінг і безпека в Інтернеті.

Дитяча «гаряча лінія» працює по будням з 12 до 20 години та в суботу з 12 до 16 години.

Просимо поширити серед учасників навчально-виховного процесу інформацію та розмістити на сайтах навчальних закладів електронні банери Національної дитячої «гарячої» лінії:

Посилання для розміщення банеру: <http://la-strada.org.ua/>
http://la-strada.org.ua/ndgl_116111.gif"

2. Україна є країною походження, транзиту та призначення торгівлі чоловіками, жінками та дітьми. Зростає також проблема внутрішньої торгівлі людьми. За даними дослідження, проведеного на замовлення Представництва в Україні Міжнародної організації з міграцій, з 1991 року понад 160 000 українців постраждали від торгівлі людьми, що робить Україну однією з основних країн походження постраждалих від сучасного рабства в Європі.

Згідно інформації відділу ювенальної превенції Національної поліції в Україні за 6 місяців 2017 року 11 дітей постраждали від потрапляння в ситуацію торгівлі людьми (ст.149 ККУ), 40 дітей - від насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом (ст.153 ККУ); постраждала 21 дитина, яка не досягла статевої зрілості, від статевих зносин із дорослими (ст.153 ККУ); вчинено 75 злочинів щодо розбещення неповнолітніх (ст.156 ККУ) та 2 малолітні дитини використовувались для заняття жебрацтвом (ст.150-1ККУ) тощо.

Своєрідною відповіддю на нагальні потреби держави щодо запобігання та протидії торгівлі людьми як деструкції у розвитку суспільства, є впровадження варіативної програми виховної роботи з питань протидії торгівлі

дітьми «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» для загальноосвітніх навчальних закладів, що є одним із завдань Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року (п. 2.7, 2.9) та планом заходів Міністерства освіти і науки України щодо запобігання торгівлі людьми до 2020 року (наказ № 405 від 8 квітня 2016).

З метою проведення ефективної і педагогічно-унормованої діяльності щодо профілактики та запобігання торгівлі людьми рекомендуємо у 2017/2018 навчальному році впроваджувати гуртки та факультативні заняття для учнів 7-10 класів, які схвалені для використання в загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 16.06.2017) та Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України (протокол № 6 від 29 травня 2017 р.)

Програма гуртків та факультативів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» для учнів 7-10 класів розроблені на основі матеріалів зазначеної вище комплексної програми і є другим етапом у формуванні таких життєвих навичок, як спілкування, прийняття рішень, критичне мислення, управління емоціями, стресами та конфліктними ситуаціями, формування цінностей та набуття відповідних компетентностей. (Автор-упорядник: Петрович Ж. В., д. п. наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту проблем виховання НАПН України).

Електронний ресурс зазначених матеріалів за посиланням:

<http://mon.gov.ua/activity/education/pozashkilna-osvita/vyhovna-robota/protidiya-torgivli-lyudmi.html>

При проведенні просвітницької роботи з питань запобігання торгівлі людьми доцільно використовувати посібник «Соціально-педагогічні основи захисту прав людини, протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей», який включає курс за вибором/факультатив «Запобігання торгівлі людьми» для учнів 9-11(12) класів навчальних закладів, учнів професійно-технічних навчальних закладів та курс за вибором/факультатив «Знай та захищай свої права» для учнів 7-9 класів навчальних закладів). Матеріали схвалені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 4.10.2016. Матеріали можна знайти у вільному доступі на сайті ГО «Ла Страда-Україна» www.la-strada.org.ua, або на сторінці в Фейсбук www.facebook.com/lastradaukraine

3. Сучасні діти і підлітки значно випереджають своїх батьків в умінні користуватися комп'ютером, зокрема Інтернетом, і годинами спілкуються в соціальних мережах. Інтернет став невід'ємною частиною їхнього життя. Він може бути дуже корисним для загального розвитку, навчання, творчого самовираження і пошуку однодумців. Але він може бути й небезпечним: через малий життєвий досвід юні користувачі не завжди в змозі розпізнати ризики, які можуть трапитися їм у мережі.

Зосереджуємо увагу на загрозовій ситуації, яка почала поширюватися в Україні в дитячому середовищі з середини 2016 року. Йдеться насамперед про так звані «смертельні квести», які ширилися соціальною мережею «ВКонтакте». Варто розуміти, що поширення цих небезпечних квестів

відображає проблеми, які є не лише в дітей, а й у суспільстві загалом, насамперед у ставленні дорослих до дітей. Нерозуміння, неувага до дитячого життя, брак часу, байдужість до проблем, які хвилюють дітей, зверхність або, навпаки, надмірний контроль та гіперопіка, накопичуючись, призводять до формування закритості дитини, відчуття в неї самотності та непотрібності, пошуку можливих виходів із складних життєвих ситуацій відповідно до її рішень та можливостей. Один з таких шляхів, відомий з давніх часів, – втеча від реальності, який у наші часи спростився завдяки створенню віртуального світу, віртуальних друзів, віртуального спілкування та віртуального життя, в якому і смерть здається віртуальною.

З метою запобігання втягненню дітей у небезпечні квести, підвищенню рівня педагогічної майстерності та компетентності у роботі з дітьми та батьками, в розмовах на такі непрості теми, як цінність людського життя і суїцидальна поведінка, повага до себе та до інших, розуміння та вміння говорити про власні проблеми рекомендуємо скористатися методичними рекомендаціями: «Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення»(схвалені для використання в загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (протокол № 3 від 16.06.2017). Матеріали можна знайти у вільному доступі на сайті ГО «Ла Страда-Україна» www.la-strada.org.ua, або на сторінці в Фейсбук www.facebook.com/lastradaukraine

4. Особливої уваги педагогічних колективів та батьківської громадськості потребують питання профілактики девіантної поведінки, правопорушень та злочинності серед неповнолітніх. Не дивлячись на те, що за 6 місяців 2017 року підрозділами ювенальної превенції Національної поліції України зареєстровано зменшення на 4,6% кримінальних правопорушень у порівнянні із аналогічним періодом 2016 року, вчинених дітьми та за їх участю, статистика цих правопорушень невтішна. Зокрема, дітьми та за їх участю вчинено: 1816 тяжких та особливо тяжких злочинів; 19 умисних вбивств, 8-згвалувань; 33- грабежі та 89 неповнолітніх притягнуті до відповідальності за незаконний обіг наркотиків тощо. Звертаємо увагу, що 60,8 % від загальної кількості кримінальних правопорушень, вчинених дітьми та за їх участю, складають крадіжки (2 248). Статистична інформація Національної поліції України додається (додаток 2).

Аналіз правопорушень, вчинених неповнолітніми, свідчить, що основними причинами протиправних дій є недостатній життєвий досвід, схильність до наслідування дорослих, не завжди позитивний вплив на дітей оточуючого середовища, намагання звільнитися від опіки з боку батьків, віра в безкарність, недостатній рівень самокритичного ставлення до власних вчинків, хибна оцінка складних життєвих ситуацій тощо.

Враховуючи зазначене вище, Міністерство рекомендує впроваджувати в загальноосвітніх навчальних закладах факультативні курси, які орієнтовані на підсилення психологічної складової у вихованні дітей та учнівської молоді.

Для організаційно-методичного забезпечення викладання факультативних курсів працівниками психологічної служби Міністерство надсилало (лист від 06.06.2013 № 1/9-413) переліки програм факультативних

курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих для використання в початковій школі та електронні переліки програм факультативних курсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, які схвалені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист ПТЗО № 14.1/12-Г-165 від 15.05.2013 р.). Зміст програм представлений у варіантах з кількістю 17, 35, 52 та 70 годин, які реалізуються за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Зазначений перелік програм розміщений на сайтах: www.mon.gov.ua, www.psyua.com.ua

На допомогу педагогічним працівникам, які працюють із дітьми групи «ризик», корисними будуть матеріали, розміщеними на Інформаційній онлайн-платформі «Центр знань», яка створена в рамках проекту Українського інституту соціальних досліджень ім. О. Яременка спільно із МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» за технічної підтримки Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) <http://knowledge.org.ua/>

5. Державною установою «Український моніторинговий та медичний центр з наркотиків та алкоголю» Міністерства охорони здоров'я України підготовлено Національний звіт щодо наркотичної ситуації в Україні, в якому зазначається, що загальна кількість підлітків груп ризику, з урахуванням оновлених даних за 2015 р., оцінюється у 129 000 осіб віком від 10 до 19 років включно. Діти все більше потрапляють до груп ризику інфікування ВІЛ/СНІДом, і зусилля, що робляться з їх захисту, все ще не достатні.

У зв'язку із зазначеним вище рекомендуємо продовжувати розроблення сучасних інформаційно-освітніх програм первинної профілактики залежностей та шкідливих звичок, включаючи заходи щодо залучення дітей та молоді до спорту, творчості, мистецтва, інших громадських заходів із пропаганди здорового способу життя та забезпечити подальше впровадження інформаційно-освітньої протиалкогольної програми «Сімейна розмова» для учнів 7-8 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Про те, як вчителям і батькам цікаво й зрозуміло донести підліткам інформацію про здоровий спосіб життя і безпечну поведінку – на порталі профілактичної освіти www.autta.org.ua

Міністерство скерує увагу та надсилає перелік важливих пам'ятних та ювілейних дат та міжнародних пам'ятних та ювілейних дат з проханням передбачити заходи у планах роботи навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році (додаток 3).

Додаток 2 до листа Міністерства освіти і науки
України

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ
ЗА 6 МІСЯЦІВ 2017 РОКУ

ЗАРЕЄСТРОВАНО КРИМ.ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ДІТЬМИ ТА ЗА ЇХ УЧАСТЮ			
	2016	2017	Динаміка, %
тяжких та особливо тяжких	1820	1816	-0,3
умисне вбивство (ст. 115 ККУ)	24	19	-20,9
умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 ККУ)	35	29	-17,2
згвалтування (ст. 152 ККУ)	6	8	33,3
грабіж (ст. 186 ККУ)	334	333	-0,3
розбій (ст.187 ККУ)	99	83	-16,2
шахрайство (ст. 190 ККУ)	138	122	-11,6
вимагання (ст.189 ККУ)	2	8	300
крадіжка (ст. 185 ККУ)	2354	2248	-4,6
	Складають 60,8 % від загальної кількості		
хуліганство (ст. 296 ККУ)	63	70	11,1
незаконний обіг наркотиків (ст. 307-309 ККУ)	77	89	15,5
Всього:	3867	3692	-4,6

ВИЯВЛЕНО Н/Л, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ			
у стані алкогольного сп'яніння	124	93	-25
які раніше вчиняли злочини	507	411	-19
у т.ч. у яких судимість не знята і не погашена	221	168	-24
учнів шкіл, ліцеїв	1157	1010	-12,8
учнів ПТУ	740	598	-19,2
працевдатні, які не працюють і не навчаються	562	592	5,3
Всього:	2803	2534	-9,6

СКОЄНО ЗЛОЧИНІВ СТОСОВНО ДІТЕЙ			
насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (ст. 153 ККУ)	31	40	29
статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості (ст. 155 ККУ)	27	21	-22,3
розбещення неповнолітніх (ст. 156 ККУ)	103	75	-27,2
втягнення у злочинну діяльність (ст. 304 ККУ)	191	150	-21,5
використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 ККУ)	0	2	100
схиляння до вживання наркотичних засобів (ст. 315 ККУ)	1	5	400
Всього:	3780	2886	-23,7

ПОТЕРПІЛО ДІТЕЙ ВІД КРИМ.ПРАВОПОРУШЕНЬ			
тяжких та особливо тяжких	985	892	-9,5
умисне убивство (ст. 115-118 ККУ)	69	59	-14,5
згвалтування (ст. 152 ККУ)	51	54	5,8
тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 ККУ)	27	9	-66,7
розбій (ст. 187 ККУ)	64	62	-3,2
грабіж (ст. 186 ККУ)	291	240	-17,6

торгівля людьми (ст. 149 ККУ)	1	11	1000
Всього:	4046	3118	-23

Додаток 3 до листа Міністерства освіти і науки України від _____ 2017 №

Важливі пам'ятні та ювілейні дати 2017-2018 навчального року

Всеукраїнські пам'ятні та ювілейні дати:

8 вересня – 120 років з дня народження Івана Борковського (1897-1976), археолога;

17 вересня – День батька (третя неділя вересня);

22 вересня – День партизанської слави;

25 вересня – 85 років з дня народження Анатолія Солов'яненка (1932-1999), співака, громадського діяча, Героя України, народного артиста України.

14 жовтня – День захисника України;

14 жовтня – День українського козацтва;

16 жовтня – 110 років з дня народження Петра Григоренка (1907-1987), генерал-майора, правозахисника, політв'язня радянського режиму, члена Української гелісінської групи;

16 жовтня – 100 років з часу проведення Всеукраїнського з'їзду вільного козацтва в Чигирині;

21 жовтня – 70 років з дня проведення радянськими карально-репресивними органами операції «Захід» – масової депортації населення Західної України до Сибіру;

24 жовтня – 150 років з дня народження Миколи Біляшівського (1867-1926), етнографа, археолога, музейника, громадського діяча;

28 жовтня – День визволення України від фашистських загарбників.

4 листопада – 130 років з дня народження Олександра Неприцького-Грановського (1887-1976), зоолога, ентомолога;

7 листопада – 160 років з дня народження Дмитра Багалія (1857-1932), історика і громадського діяча;

8 листопада – 130 років з дня народження Дмитра Вітовського (1887-1919), державного і військового діяча, першого головнокомандувача Української Галицької Армії;

9 листопада – День української писемності та мови;

14 листопада – 140 років з дня народження Дмитра Антоновича (1877-1945), історика, мистецтвознавця, громадського діяча;

20 листопада – 300 років з дня народження Григорія (Георгія) Кониського (1717-1795), філософа, письменника, церковного діяча;

20 листопада – 100 років з дня проголошення Української Народної Республіки III Універсалом Української Центральної Ради;

25 листопада – День пам'яті жертв голодоморів;

25 листопада – 100 років з дня народження Михайла Івасюка (1917-1995), письменника, літературознавця, фольклориста, педагога, громадського діяча.

3 грудня – 140 років з дня народження Степана Рудницького (1877-1937), вченого, основоположника української географічної науки;

6 грудня – День Збройних Сил України;

9 грудня – 100 років з часу проведення першого Курултаю кримськотатарського народу;

13 грудня – 140 років з дня народження Миколи Леонтовича (1877-1921), композитора, збирача музичного фольклору;

14 грудня – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

17 грудня – 140 років з дня народження Данила Щербаківського (1877-1927), етнографа, археолога, музейного діяча;

17 грудня – 100 років з початку збройного опору Української Народної Республіки проти російської агресії;

18 грудня – 125 років з дня народження Миколи Куліша (1892-1937), письменника, драматурга;

24 грудня – 80 років з дня народження В'ячеслава Чорновола (1937-1999), державного, громадського, політичного діяча, журналіста, народного депутата України першого-третього скликань, одного з лідерів українського правозахисного руху, багаторічного лідера Народного Руху України, Героя України;

31 грудня – 125 років з дня народження Михайла Семенка (1892-1937), поета;

6 січня – 120 років від дня народження Володимира Миколайовича Сосюри (1898-1986), українського поета, лірика;

8 січня – 80 років від дня народження Василя Семеновича Стуса (1938–1985), українського поета, перекладача, правозахисника;

22 січня – День Соборності України;

[29 січня](#) – [День пам'яті Героїв Крут](#);

15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав;

20 лютого – [День Героїв Небесної Сотні](#);

20 лютого – 130 років від дня народження Василя Олександровича Барвінського (1888–1963), українського композитора, піаніста, музикознавця, педагога;

[9 березня](#) – [День народження Тараса Шевченка](#) (1814–1861), українського [поета](#), [письменника](#), [художника](#), громадського та [політичного діяча](#) ;

13 березня – 130 років від дня народження Антона Семеновича Макаренка (1888–1939), українського та російського письменника, педагога;

[17 березня](#) – [створено Українську Центральну Раду \(1917\)](#);

3 квітня – 100 років від дня народження Олеса Гончара (1918-1995), українського письменника, класика письменницької публіцистики;

14 квітня – 130 років від дня народження Леоніда Арсенійовича Булаховського (1888–1961), українського мовознавця, педагога;

[18 квітня](#) – [День пам'яток історії та культури](#);

[29 квітня](#) – [День пам'яті всіх жертв застосування хімічної зброї](#);

8-9 травня – Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни;

9 травня – День Перемоги;

13 травня – День матері (друга неділя травня);

18 травня – День скорботи і пам'яті жертв депортації кримськотатарського народу;

20 травня – День пам'яті жертв політичних репресій, День пам'яті померлих від СНІДу;

22 червня – День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні;

25 червня – День молоді;

28 червня – День Конституції України;

7 липня – 30 років із дня заснування (1988) Української Гельсінської Спілки;

28 липня – День хрещення Київської Русі – України;

23 серпня – День Державного Прапора України;

24 серпня – День незалежності України.

Також:

500 років з початку Реформації;

180 років з часу виходу першого західноукраїнського альманаху «Русалка Дністровая», підготовленого діячами літературного гуртка «Руська трійця» (1837);

75 років з початку формування Української повстанської армії (1942);

50 років з часу заснування Світового Конгресу Українців (1967).

Міжнародні пам'ятні та ювілейні дати:

8 вересня – Міжнародний день грамотності;

21 вересня – Міжнародний день миру;

1 жовтня – Міжнародний день людей похилого віку та День ветерана;

5 жовтня – Всесвітній день учителя;

5 листопада – Всесвітній день чоловіків (перша субота листопада);

16 листопада – Міжнародний день толерантності;

17 листопада – Міжнародний день студента;

20 листопада – Всесвітній день дитини;

1 грудня – Всесвітній день боротьби зі СНІДом;

9 грудня – Міжнародний день пам'яті жертв геноциду, вшановування їх гідності і запобігання цьому злочину;

10 грудня – День захисту прав людини;

1 січня – Всесвітній день миру;

27 січня – Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту;

21 лютого – Міжнародний день рідної мови;

22 лютого – Міжнародний день підтримки жертв злочинів;

1 березня – День «Ноль дискримінації»;

8 березня – Міжнародний жіночий день;

20 березня – Міжнародний день щастя;

21 березня – Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації;

- 24 березня – Всесвітній день боротьби проти туберкульозу;
- 25 березня – Міжнародний день пам'яті жертв рабства та трансатлантичної работоргівлі;
- 6 квітня – Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку;
- 7 квітня – Всесвітній день здоров'я;
- 11 квітня – Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів;
- 18 квітня – Міжнародний день пам'ятників і історичних місць;
- 26 квітня – Міжнародний день пам'яті Чорнобиля, Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф (Міжнародний день пам'яті про чорнобильську катастрофу);
- 1 травня – День міжнародної солідарності трудящих;
- 9 травня – День Європи в країнах Європейського Союзу;
- 15 травня – Міжнародний день сім'ї;
- 24 травня – День слов'янської писемності і культури;
- 31 травня – Всесвітній день боротьби з тютюнопалінням;
- 1 червня – Всесвітній день батьків;
- 1 червня – Міжнародний день захисту дітей;
- 4 червня – Міжнародний день дітей — жертв агресії;
- 5 червня – Всесвітній день навколишнього середовища;
- 12 червня – Всесвітній день боротьби з дитячою працею;
- 26 червня – Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом;
- 30 липня – Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми;
- 12 серпня – Міжнародний день молоді.